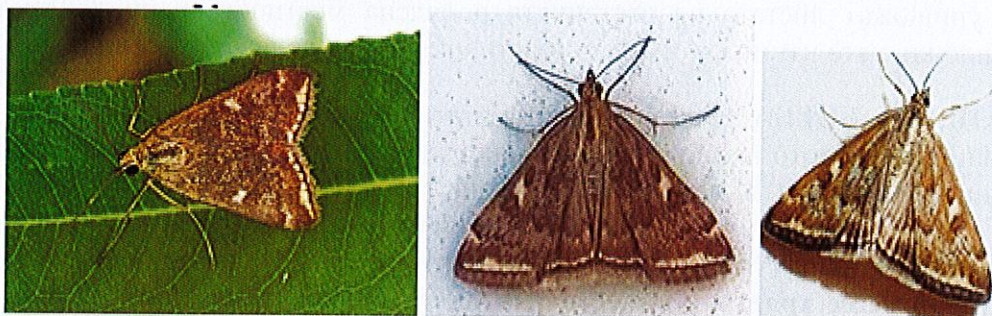
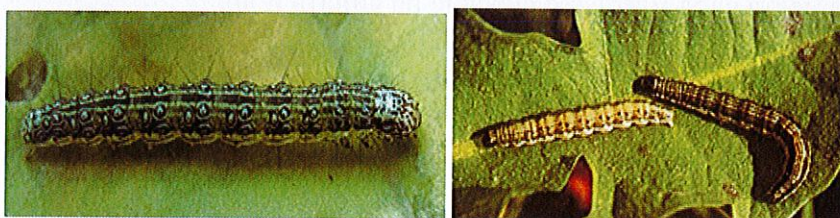

Ливадна пеперуда (*Loxostege sticticalis*)

Ливадната пеперуда (*Loxostege sticticalis*) е повсеместно разпространена в България. Видът има многогодишен тип популационна динамика - дълги периоди е с ниска плътност, но има и такива, когато популацията е във възход. През 2022 г. бе наблюдаван каламитет на Ливадната пеперуда в източните и някои централни райони на страната, а последният подобен е бил регистриран през 1975 г. Гъсениците на пеперудата се изхранват с голям брой културни и диви растения – над 230 вида от около 35 ботанически семейства. Най-силно се нападат слънчоглед, царевица, едногодишни и многогодишни бобови култури (люцерна), цвекло, коноп, памук, зеленчукови култури (най-вече тиквови), лавандула и различни ливадни треви (лобода, щир, равнец и др.) Порядко напада овощни, житни, картофи, домати и тютюн.

Възрастното насекомо е с дължина на тялото 8-12 mm. Предните крила най-често са сиво-кафяви с тъмнокафяви петна, но се срещат и жълто-кафяви. По външния ръб на крилата има тъмна ивица и втора от жълти петна, а в средната им част е разположено голямо жълто ромбовидно петно. Задните крила са белезникаво-сиви, с две успоредни тъмнокафяви ивици. Когато пеперудата е в покой крилата са сгънати като равнобедрен триъгълник. Антените са нишковидни.

При излюпването си гъсеницата е светло белезникава около 1 mm. Възрастните гъсеници са от сиво-зелени до сиво-кафяви, с по-тъмна гръбна страна, по която преминават надлъжни тъмни и светли ивици.

Главата е изпъстрена с петна. По тялото имат брадавички (щитчета), от които излизат фини космици. На дължината достигат 35-38 mm.

Неприятелят развива три поколения годишно. Зимува като възрастна гъсеница в копринено пашкулче в почвата, като понася температури до -30°C . Пеперудите от първо поколение се появяват в началото на м. Април и през м. Май при среднодневна температура на въздуха 15°C . Оптималната температура за летеж и копулация е $20-25^{\circ}\text{C}$. Пеперудите са най-активни през нощта (около 23 – 24 часа) и се привличат силно от светлината. Пеперудите от второ поколение летят през втората половина на м. Юни и първата половина на м. Юли. Най-многобройно и нанасящо най-големи щети е третото поколение на неприятеля, което се развива през м. Август и Септември.

Повреда (фино скелетизиране) по листа на люцерна от млада ларва

Фино скелетизирани листа на пълпеш ||

и грубо скелетизирани листа на слънчоглед ||

Гъсениците живеят индивидуално, открито по растенията. **Повредата** зависи от възрастта и хранителния гостоприемник. Малките гъсеници скелетират листата, първоначално по-фино, като изяждат само единия (най-често горния) епидермис и паренхима. Фино скелетиране правят и възрастните гъсеници при гостоприемници с по-дебели листа. При растения с по-тънки листа възрастните гъсеници може да изгризат изцяло междунервните пространства и да оставят само грубите жилки. Нападат се и цветните части. При придвижването си от едно листо (клонче, цвят) върху друго гъсениците отделят копринени нишки и при висока плътност се наблюдава омотаване на нападнатите части.

Храненето е изключително интензивно и нападнатите растения могат да бъдат напълно обезлистени буквално за няколко дни. Характерно за вида е, че гъсениците са силно подвижни и след като унищожат листата на растенията в дадена местност се придвижват в съседни ненападнати площи, като изминават големи разстояния и преодоляват дори водни прегради.

ПРОВЕЖДАНЕ НА БОРБА: Освен от системата на земеделие и използваните продукти за растителна защита, масовото размножаване на пеперудата зависи от абиотичните (климатичните) и от биотичните (хищници и паразити) фактори, затова в днешно време се проявява през сравнително дълги периоди. **За първо поколение неблагоприятно влияние оказва понижаването на температурите под 18°C, а за второ и трето – силното засушаване, при което пеперудите не се хранят с качествен нектар и може да останат напълно стерилни.** Описани са над 70 естествени регулатора, от различни разреди (твърдокрили, ципокрили, двукрили), които унищожават гъсениците на вида. Яйцата се паразитират от *Trichogramma*.

Важно значение за провеждане на ефективна борба е прилагането на високо ниво на агротехника - по-ранна сеитба на едногодишните пролетни растения, редовни почвени обработки, навременно прибиране на реколтата, балансирано торене, унищожаване на плевелната растителност, окосяване на плевелите в целинните места след масовото снасяне на яйцата и др.

Третиране с инсектициди (химични и биологични с контактно и стомашно действие) се провежда при установена плътност над прага на икономическа вредност, но трябва да се има предвид, че храненето на гъсениците е изключително интензивно и нападнатите растения могат да бъдат обезлистени само за няколко дни. При масово размножаване за предпочитане са ПРЗ с бърз инициален ефект!

При провеждане на растителнозащитни мероприятия строго да се спазват изискванията на Наредба № 13 от 26 Август 2016 г. за мерките за опазването на пчелите и пчелните семейства от отравяне и начините за провеждане на растителнозащитни, дезинфекционни и дезинсекционни дейности!

ОДБХ – Монтана, отдел „Растителна защита”